

У К Р А Ї Н А
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ

вул. Василя Стуса, буд. 47, м. Краматорськ, Донецька обл., 84301
e-mail: donoippro@gmail.com Код ЄДРПОУ 02135804

Від 25.01.2021 р. № ___69/21

г Керівникам структурних
підрозділів
управління освітою
територіальних громад,
директорам Центрів
професійного розвитку
педагогічних працівників

Керівникам закладів освіти

Про методичні рекомендації до 7
Дня пам'яті Героїв Крут,
Міжнародного дня пам'яті
жертв Голокосту

29 січня 2021 року в Україні буде відзначатися День пам'яті Героїв Крут.

Відповідно до листа Офісу Президента України від 25 січня 2021 року № 41-01/59 із метою вшанування 103-ї річниці героїчного бою під Крутами в закладах освіти Донецької області необхідно забезпечити проведення освітніх заходів патріотично-виховного змісту, зокрема у соціальних мережах та з використанням дистанційних форм комунікації.

На виконання листа Міністерства освіти і науки України від 18 січня 2021 року № 01/22/239/0/162-21 «Про відзначення Дня Соборності України та Дня пам'яті Героїв Крут» надсилаємо для використання в роботі:

-інформаційні матеріали Українського інституту національної пам'яті до Дня пам'яті Героїв Крут (додаток 1, або за посиланням: <https://uinp.gov.ua/informaciyi-materialy/vchytelyam/metodychni-rekomendaciyi/informaciyi-materialy-do-dnya-pamyati-geroyiv-krut-2021>);

-методичні розробки виховних годин у формі усніого журналу «Герої Крут – для нащадків вірець» для учнів 3-6 класів, уроку-дослідження для учнів 8-11 класів, підготовлені працівниками відділу національного виховання Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (додаток 2, або за посиланням https://yuvil2017.blogspot.com/2021/01/2021_87.html);

Також нагадуємо, що **27 січня 2021 року** відзначатиметься Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту. Надсилаємо презентацію до Міжнародного дня

пам'яті жертв Голокосту для використання під час проведення інформаційних хвилин, відеоуроків з обговоренням (додаток 3, або за посиланням https://yuvil2017.blogspot.com/2021/01/2021_87.html).

На допомогу педагогічним працівникам закладів освіти області працівниками відділу національного виховання Донецького ОБЛІШПО разом з колективом Краматорського закладу загальної середньої освіти № 22 з профільним навчанням імені Миколи Миколайовича Крупченка Краматорської міської ради Донецької області створено сторінку Google сайту «Українці на захисті соборної держави» (<https://cutt.ly/lkqnk7w>), а також відеоролик та онлайн-вікторину «Інформаційний імунітет молоді України, частина 1. Захищаємо від маніпуляцій історичну пам'ять» (<https://learningapps.org/watch?v=psjxhzb4521>).

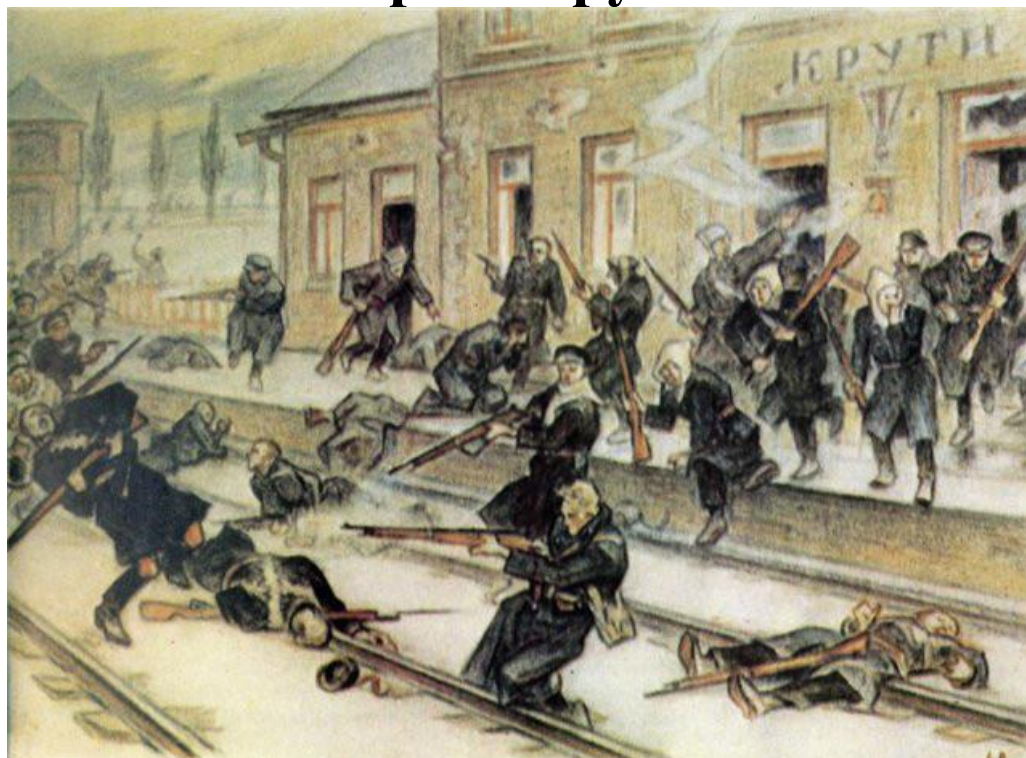
Зворотного інформування зазначена інформація не потребує. Водночас просимо розмістити повідомлення про заходи, проведені до Дня пам'яті Героїв Крут, на офіційних (за ІСУО) сайтах, блогах, сторінках у соціальних мережах закладів освіти Донецької області до 01 лютого 2021 року включно.

В.о.
Юлія БУРЦЕВА

ректора

Вик. Дубяга А.П.
тел.0991747906
Рибалка Л.Д.
Тел.0668096301

Інформаційні матеріали до Дня пам'яті Героїв Крут –

29 січня в Україні відзначається річниця бою під Крутами, який для українського народу став символом героїзму та самопожертви молодого покоління в боротьбі за незалежність.

Завдяки звитязі та сміливості українських воїнів ворожий наступ більшовиків на Київ було зупинено на декілька днів. У цей час відбувалися переговори між Українською Народною Республікою і країнами Четверного союзу. 9 лютого 1918 року Брестський мирний договір було підписано. Він означав визнання самостійної Української Народної Республіки суб'єктом міжнародних відносин.

Важливі акценти

- Бій під Крутами став успішною оборонною операцією. Наступ переважаючих сил ворога було зупинено на декілька днів. Це дало змогу представникам Української Народної Республіки підписати Брестський мирний договір із країнами Четверного союзу.
  - Брестський мир означав визнання самостійної Української Народної Республіки суб'єктом міжнародних відносин.
  - Незалежність Української Народної Республіки довелося захищати від російської військової агресії на початках силами добровольчих формувань.
  - Згодом українські війська за підтримки німецьких та австро-угорських (завдяки Брестському договору) звільнили від більшовиків всю територію України.

- Події Української революції засвідчили: державність без армії неможлива.
- Сміливість та жертовність крутянців зробила їх прикладом для майбутніх поколінь захисників України. З ними порівнюють захисників Донецького аеропорту в теперішній російсько-українській війні. Тому героїв Крут у публіцистиці часто називають “першими кіборгами”.

Історична довідка

Перша незалежність

У 1917 році постала Українська Центральна Рада, згодом була створена Українська Народна Республіка.

Прихід до влади у Росії більшовиків у листопаді 1917 року становив загрозу для України. Вони прагнули встановити контроль над Україною. У грудні більшовицький уряд Росії (Рада народних комісарів) направив ультиматум Українській Центральній Раді. У ньому йшлося про виконання таких умов: дозволити переміщення більшовицьких військ в Україні, не пропускати із фронту (Першої світової війни) на Дон антибільшовицькі сили і відмовитися від утворення окремого Українського фронту. Українці відхилили вимоги і звинуватили більшовицьку Росію у втручанні у внутрішні справи України та розпалюванні ворожнечі. Раднарком, своєю чергою, оголосив Центральну Раду “в стані відкритої війни проти Радянської влади в Росії і на Україні”.

7 січня 1918 року більшовики оголосили загальний наступ на Україну. У середині січня 1918-го вони встановили контроль майже на всьому Лівобережжі та просувалися на Київ. За таких умов 22 січня 1918 року Українська Центральна Рада IV Універсалом проголосила незалежність Української Народної Республіки.

Напередодні бою

Більшовицькі сили наступали на Київ з двох напрямків. Загін під командуванням Михайла Муравйова просувався Полтавщиною, в той час як на Чернігівщині діяв 1-й Мінський революційний загін на чолі з Рейнгольдом Берзіним. Вважаючи полтавський напрямок найбільш загрозливим, українське командування спрямувало туди найбоєздатніші частини, зокрема, Січових стрільців та Гайдамацький кіш Слобідської України.

Всупереч розрахункам, основні сили загону Муравйова вирушили на з'єднання з Мінським революційним загonom. 28 січня вони заволоділи ключовим пунктом української оборони на Чернігівщині – станцією Бахмач. Здавалося, більше нічого не завадить більшовицькому наступу на Київ.

На підступах до столиці Муравйов закликав: “Наше бойове завдання – взяти Київ... Жаліти київських мешканців нема чого, вони терпіли гайдамаків – нехай знають нас і одержать відплату. Жодного жалю до них! Кров'ю заплатять вони нам. Якщо треба, то каменя на камені не залишимо”.

Проте вже наступного дня на станції Крути їхній наступ зупинили українські частини, до яких підійшло підкріплення – курсанти Київської юнацької військової школи імені Богдана Хмельницького сотника Аверкія Гончаренка та добровольці Помічного студентського куреня Січових стрільців (18-20-річні юнаки з Університету святого Володимира, Українського народного університету, Київської гімназії Кирила та Мефодія). До курсантів юнацької

школи, студентів і гімназистів приєдналося ще десь 80 добровольців із підрозділів Вільного козацтва з Ніжина.

Перші кіборги

29 січня 1918 року в Крутах перебувало до 520 українських вояків, юнаків і студентів при 16 кулеметах та з однією гарматою на залізничній платформі. У росіян була десятикратна перевага в живій силі, мали бронепотяг та артилерію.

Військами УНР під Крутами командував Аверкій Гончаренко. Завдяки вигідній позиції і героїзму бійців українцям вдалося завдати росіянам значних втрат і стримати наступ до темряви. Потім під тиском ворога більшість підрозділів організовано відступили до ешелонів на станції неподалік і вирушили в бік Києва, руйнуючи за собою залізничні колії. Але одна студентська чота – 27 юнаків, – заблукавши у темряві, повернулася до станції Крути, яка на той час уже була зайнята більшовиками. Вони потрапили в полон. Полонених катували, а потім стратили. Згодом частину героїв поховали на Аскольдовій могилі у Києві.

На сьогодні відомі прізвища 20 з них. Це студенти Народного університету Олександр Шерстюк, Ісидор Пурик, Борозенко-Конончук, Головащук, Чижов, Сірик, Омельченко (сотник); студенти Київського університету святого Володимира Олександр Попович, Володимир Шультин, Микола Лизогуб, Божко-Божинський, Дмитренко, Андрій; гімназисти 2-ї Кирило-Мефодіївської гімназії Андрій Соколовський, Євген Тернавський, Володимир Гнаткевич, Григорій Піпський, Іван Сорокевич, Павло Кольченко (прапорщик), Микола Ганкевич.

Загалом у бою під Крутами загинуло з української сторони, за різними оцінками, 70–100 осіб.

Втрати більшовицьких військ сягали 300 вояків.

Брестський мирний договір

Затримавши ворога на чотири дні, українські війська дали змогу уряду укласти Брестський мир між Українською Народною Республікою і державами Четверного союзу. Перемовини закінчилися 9 лютого 1918 року підписанням Брестського мирного договору. Він визначав:

- визнання Четверним союзом самостійної Української Народної Республіки суб'єктом міжнародних відносин;
- перехід Холмщини та Підляшшя до складу України; Східна Галичина та Буковина мали бути виділені в окремий коронний край Австро-Угорщини;
- кордон із Польщею, що мав бути визначений комісією “на основі етнографічних відносин і бажань людности”;
- відмову сторін від взаємних претензій на відшкодування збитків, спричинених війною;
- обмін військовополоненими та встановлення дипломатичних відносин;
- постачання УНР іншій стороні до 31 липня 1918 року 60 мільйонів пудів хліба, 2750 тисяч пудів м'яса, іншу сільгосппродукцію та промислову сировину.

Тим часом 4 лютого 1918 року більшовицькі війська Михайла Муравйова підійшли до Києва. Під гуркіт гармат Центральна Рада приймала

найрадикальніші закони – про ліквідацію права власності на землю та демобілізацію.

Через два дні почався масований артилерійський обстріл, ще через 3 дні муравйовці ввірвалися в місто. Розгорнулося мародерство і полювання на українських чиновників, офіцерів, усіх “підозрілих”. Жертвами “червоного терору” стали декілька тисяч киян. Вже наприкінці лютого 1918 року завдяки підтримці німецьких та австро-угорських військ українці почали звільнення України від більшовиків. У квітні було звільнено майже всю Україну.

Бій під Крутами став боєм за майбутнє України.

Світлина вгорі – робота офіцера Армії УНР, художника Леоніда Перфецького "Оборона студентським куренем залізничної станції Крути, 29 січня 1918 року", акварель. Джерело: мистецький альманах "Артес, <https://artesanmanac.com/perfetskyi/>"

Корисні Інтернет-посилання

- В'ятрович Володимир. “Крути – бій за майбутнє”: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/viatrovych/56ab02d9b630d/>
- “Завдяки Крутам УНР визнали державою”: інтерв'ю із професором Володимиром Сергійчуком: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2013/01/29/110360/>
- Михайло Ковальчук. “Бій під Крутами: відомі й невідомі сторінки”: <http://www.istpravda.com.ua/research/2014/01/29/141189/>
- Ярослав Тинченко. “Життя після Крут. Як склалася доля учасників січневого бою”: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/01/28/19369/>
- Андрій Любарець. “Бій під Крутами у історичній пам'яті”: <http://www.istpravda.com.ua/research/2012/01/29/70470/>
- Ісаюк Олеся. “Шість тез про Крути або Що не так із традиційним баченням подій 29 січня 1918 року”: https://lb.ua/blog/isayuk_olesya/293772_shist_tez_pro_kruti_abo_shcho_iz.html
- Гончаренко А. Бій під Крутами (спогади учасника): <http://kruty.org.ua/spogady/64-q-q->
- Михайлик М. День 29 січня 1918 року (спогади учасника): <http://kruty.org.ua/spogady/62-q-29-1918q->
- Монкевич Б. Бій під Крутами (спогади учасника): <http://kruty.org.ua/spogady/60-2008-10-04-20-48-42>
- Лоський І. Крути (спогади учасника): <http://kruty.org.ua/spogady/59--q-q>
- Файзулін Ярослав. “Бій під Крутами: як відрізнити історичну правду від міфу”: <http://tyzhden.ua/History/40792>
- Інтерв'ю з Ярославом Файзуліним. “Що спільного між героями Крут та «кіборгами» Донецького аеропорту?»: <https://dzerkalo.media/shho-spilnogo-mizh-geroyami-krut-ta-kiborgami-donetskogo-aeroportu/>

Тематичні матеріали

- Методичні рекомендації до 100-річчя Української революції 1917-1921 років: <https://cutt.ly/2jO17Xa>
- Перші кіборги. До річниці бою під Крутами. Інформаційні матеріали: <https://cutt.ly/QjO0wZs>

- Настільна гра “Українська революція 1917-1921”: <https://cutt.ly/mjO0rUm>
- Інфографіка "Крути - Бій за майбутнє": <https://cutt.ly/vjO0uoO>
- Схема бою під Крутами, що подавалася в праці Аверкія Гончаренка: <https://cutt.ly/9jO0opL>
- Про Крути з першоджерел: <https://cutt.ly/TjO0awC>
- Соціальна реклама до Дня пам'яті Героїв Крут <https://mega.nz/folder/spARxCjJ#oCcwlyhXcrqvRCnCPYD5EQ>